Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

21 päivänä maaliskuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Maksupalvelut sisämarkkinoilla – Direktiivi 2007/64/EY – 74 artiklan 2 kohta – Maksutoimeksianto tilisiirtona – Maksajan antama virheellinen yksilöllinen tunniste – Maksutapahtuman toteuttaminen yksilöllisen tunnisteen perusteella – Maksunsaajan maksupalveluntarjoajan vastuu

Asiassa C-245/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale ordinario di Udine (Udinen alioikeus, Italia) on esittänyt 30.3.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.4.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Tecnoservice Int. Srl**, selvitystilassa,

vastaan

**Poste Italiane SpA,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit E. Juhász ja I. Jarukaitis (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Poste Italiane SpA, edustajanaan A. Fratini, avvocatessa,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan F. Subrani ja A. Collabolletta, avvocati dello Stato,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, J. Vláčil ja O. Serdula,

– Euroopan komissio, asiamiehinään H. Tserepa-Lacombe ja V. Di Bucci,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/64/EY (EUVL 2007, L 319, s. 1) 74 ja 75 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat selvitystilassa oleva Tecnoservice Int. Srl (jäljempänä Tecnoservice) ja Poste Italiane SpA ja joka koskee rahasumman maksamista väärälle maksunsaajalle maksajan antaman virheellisen yksilöllisen tunnisteen vuoksi.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

3 Direktiivin 2007/64 johdanto-osan 40, 43 ja 48 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(40) Täysin yhdennetylle automaattiselle maksujenkäsittelylle (straight-through processing) ja maksupalvelunkäyttäjien välisten velvoitteiden noudattamisen oikeusvarmuudelle on välttämätöntä, että maksajan siirtämä rahamäärä olisi hyvitettävä maksunsaajan tilille kokonaisuudessaan. – –

– –

(43) Maksujen tehostamiseksi kaikkialla [Euroopan unionissa] olisi säädettävä, että kaikkien sellaisten maksajan käynnistämien maksujen, tilisiirrot ja rahansiirrot mukaan luettuina, jotka ovat euromääräisiä tai euroalueen ulkopuolisen jäsenvaltion valuutan määräisiä, toteuttamisajan tulisi olla enintään yksi päivä. – – Ottaen huomioon, että kansalliset maksuinfrastruktuurit ovat usein hyvin tehokkaita, jäsenvaltioiden olisi sallittava pitää voimassa tai asettaa tarvittaessa yhtä työpäivää lyhyempi toteuttamisaika, jotta palvelutaso ei heikentyisi nykyisestä.

– –

(48) Maksupalveluntarjoajan olisi voitava määrittää yksiselitteisesti tiedot, jotka tarvitaan maksutoimeksiannon toteuttamiseksi oikein. Jotta voitaisiin välttää epäyhtenäisyyttä eikä vaarannettaisi yhdennettyjen maksujärjestelmien perustamista [unioniin], jäsenvaltiot eivät toisaalta saisi kuitenkaan edellyttää, että maksutapahtumissa käytetään juuri tiettyä tunnistetta. Tämä ei saisi kuitenkaan estää jäsenvaltioita vaatimasta, että maksajan maksupalveluntarjoaja noudattaa asianmukaista huolellisuutta ja varmistaa, jos se on teknisesti mahdollista ilman manuaalista käsittelyä, yksilöllisen tunnisteen johdonmukaisuuden, ja siinä tapauksessa, että yksilöllinen tunniste osoittautuu epäjohdonmukaiseksi, kieltäytyy maksutoimeksiannon toteuttamisesta ja ilmoittaa siitä maksajalle. Maksupalveluntarjoajan vastuu olisi rajoitettava maksutapahtuman toteuttamiseen oikein maksupalvelunkäyttäjän maksutoimeksiannon mukaisesti.”

4 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

5) ’maksutapahtumalla’ maksajan tai maksunsaajan käynnistämää toimenpidettä, jossa on kyse varojen asettamisesta käytettäväksi, siirtämisestä tai nostamisesta maksajan ja maksunsaajan välisistä velvoitteista riippumatta;

– –

21) ’yksilöllisellä tunnisteella’ maksupalveluntarjoajan maksupalvelunkäyttäjälle määrittämää kirjain-, numero- tai merkkiyhdistelmää, joka maksupalvelunkäyttäjän on esitettävä, jotta toinen maksutapahtumaan liittyvä maksupalvelunkäyttäjä ja/tai tämän maksutili voidaan yksiselitteisesti määrittää;

– –”

5 Mainitun direktiivin III osastoon kuuluva 2 luku, jonka otsikko on ”Erilliset maksutapahtumat”, sisältää kyseisen direktiivin 37 artiklan, jonka otsikko on ”Tiedot ja ehdot”. Kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksupalvelunkäyttäjälle annetaan tai hänen saatavilleen asetetaan seuraavat tiedot ja ehdot:

a) niiden tietojen tai yksilöllisen tunnisteen määrittäminen, jotka maksupalvelunkäyttäjän on annettava, jotta maksutoimeksianto voidaan asianmukaisesti toteuttaa;

– –”

6 Saman direktiivin III osastoon kuuluva 3 luku, jonka otsikko on ”Puitesopimukset”, sisältää direktiivin 42 artiklan, jonka otsikko on ”Tiedot ja ehdot”. Kyseisen artiklan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että maksupalvelunkäyttäjälle annetaan seuraavat tiedot ja ehdot:

– –

2) maksupalvelun käytöstä:

– –

b) niiden tietojen tai yksilöllisen tunnisteen määrittäminen, jotka maksupalvelunkäyttäjän on annettava, jotta maksutoimeksianto voidaan asianmukaisesti toteuttaa;

– –”

7 Direktiivin 2007/64 74 artiklassa, jonka otsikko on ”Virheelliset yksilölliset tunnisteet”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos maksutoimeksianto toteutetaan yksilöllisen tunnisteen mukaisesti, maksutoimeksianto katsotaan toteutetuksi kyseisessä yksilöllisessä tunnisteessa määritetyn maksunsaajan osalta oikein.

2. Jos maksupalvelunkäyttäjän antama yksilöllinen tunniste on virheellinen, maksupalveluntarjoaja ei ole 75 artiklan mukaisessa vastuussa maksutapahtuman jäämisestä toteutumatta tai sen virheellisestä toteuttamisesta.

Maksajan maksupalveluntarjoajan on kuitenkin ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin saadakseen maksutapahtumaan liittyvät varat takaisin.

– –

3. Jos maksupalvelunkäyttäjä antaa 37 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 42 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisten tietojen lisäksi muita tietoja, maksupalveluntarjoaja on vastuussa maksutapahtumien toteuttamisesta ainoastaan maksupalvelunkäyttäjän antaman yksilöllisen tunnisteen mukaisesti.”

8 Kyseisen direktiivin 75 artiklassa, jonka otsikko on ”Toteutumatta jääneet tai virheellisesti toteutetut maksutapahtumat”, säädetään lähinnä sen 1 ja 2 kohdassa, että kyseisissä kohdissa vahvistetut vastuut eivät kuitenkaan rajoita mainitun direktiivin ”74 artiklan 2 ja 3 kohdan – – soveltamista”.

### *Italian oikeus*

9 Direktiivi 2007/64 saatettiin osaksi Italian oikeusjärjestystä direktiivin 2007/64/EY saattamisesta osaksi kansallista oikeusjärjestystä 27.1.2010 annetulla asetuksella nro 11 (decreto legislativo n. 11 – Attuazione della direttiva 2007/64/CE; GURI nro 36, Supplemento ordinario, 13.2.2010; jäljempänä asetus nro 11/2010).

10 Direktiivin 2007/64 74 ja 75 artikla saatettiin osaksi Italian oikeusjärjestystä asetuksen nro 11/2010 24 ja 25 §:llä, joissa toistetaan kyseisten artiklojen sanamuoto käytännössä identtisesti.

### Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

11 Tecnoservicen velallinen antoi 3.8.2015 pankilleen määräyksen suorittaa maksu pankkisiirtona kyseisen yhtiön hyväksi tekemällä hyvityksen Poste Italianessa avatulle käyttötilille, joka oli yksilöitävissä direktiivin 2007/64 4 artiklan 21 alakohdassa tarkoitetulla yksilöllisellä tunnisteella eli kansainvälisellä pankkitilinumerolla (jäljempänä IBAN-tilinumero). Tämän tilisiirron saajan eli Tecnoservicen nimi oli myös mainittu kyseisessä tilisiirtotoimeksiannossa.

12 Tilisiirto suoritettiin kyseistä IBAN-tilinumeroa vastaavalle tilille. Kävi kuitenkin ilmi, että kyseinen tilisiirto oli tehty muun tahon kuin Tecnoservicen hyväksi eikä Tecnoservice täten koskaan saanut sille maksettavaa rahasummaa.

13 Tecnoservice nosti kanteen Poste Italianea vastaan ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Tribunale ordinario di Udinessa (Udinen alioikeus, Italia) ja vaati Poste Italianen saattamista vastuuseen siitä, ettei se ollut tarkistanut, vastasiko maksumääräyksen antajan ilmoittama IBAN-tilinumero maksunsaajan nimeä. Poste Italiane oli näin sallinut kyseessä olevan rahasumman suorittamisen väärälle maksunsaajalle siitä huolimatta, että oli olemassa riittäviä seikkoja sen toteamiseksi, että yksilöllinen tunniste oli virheellinen.

14 Poste Italianen mukaan se ei ole lainkaan vastuussa, koska se toteutti tilisiirron tilille, joka vastasi maksumääräyksen antajan ilmoittamaa IBAN-tilinumeroa, eikä sillä ole velvollisuutta suorittaa minkäänlaista lisätarkastusta.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että direktiivin 2007/64 säännöksissä säädetään lähinnä, että yksilöllisen tunnisteen mukaisesti toteutettu maksutoimeksianto katsotaan toteutetuksi oikein.

16 Kyseisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2007/64 74 ja 75 artiklaa ja täten kansallisen lainsäädännön merkityksellisiä säännöksiä voidaan kuitenkin tulkita kahdella eri tavalla.

17 Ensimmäisen tulkinnan mukaan näitä kahta artiklaa sovelletaan yksinomaan maksajan ja hänen pankkinsa väliseen suhteeseen eikä maksunsaajan pankin ja muiden osapuolten, kuten maksumääräyksen antajan, todellisen maksunsaajan tai virheellisen maksunsaajan, väliseen suhteeseen. Tähän jälkimmäiseen suhteeseen olisi tässä tapauksessa sovellettava ainoastaan kansallista lainsäädäntöä, joka usein perustuu vastuusääntöihin, jotka eroavat kyseisellä direktiivillä käyttöön otetuista vastuusäännöistä ja ovat niitä laajempia.

18 Toisen tulkinnan mukaan näitä kahta artiklaa sovelletaan koko maksutapahtumaan, joka käsittää myös maksunsaajan pankin toiminnan. Maksunsaajan maksupalveluntarjoajan vastuu koskee tällöin myös tiukasti vain sitä, että maksumääräyksen antajan ilmoittamaa IBAN-tilinumeroa noudatetaan.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tältä osin, että Arbitro bancario e Finanziarion (pankki- ja rahoitusalan sovitteluelin, Italia) yhteydessä toimivat elimet, jotka hoitavat tuomioistuinten ulkopuolista riitojen ratkaisua, ovat antaneet tältä osin toisistaan poikkeavia ratkaisuja mutta näiden elinten välisestä koordinoinnista vastaava elin on ilmoittanut kannattavansa jälkimmäistä tulkintaa.

20 Tribunale ordinario di Udine on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin [2007/64], sellaisena kuin se oli voimassa 3.8.2015, 74 ja 75 artiklaa tulkittava maksupalveluntarjoajan velvoitteiden ja vastuun rajojen osalta, sellaisina kuin ne on saatettu osaksi Italian lainsäädäntöä [asetuksen nro 11/2010] 24 ja 25 §:llä, siten, että niitä sovelletaan ainoastaan tällaisen palvelutoimeksiannon antajan maksupalveluntarjoajaan, vai siten, että niitä sovelletaan myös maksunsaajan maksupalveluntarjoajaan?”

**Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu**

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2007/64 74 ja 75 artiklaa tulkittava siten, että maksupalveluntarjoajan vastuun rajoitusta sovelletaan ainoastaan toimeksiantajan palveluntarjoajaan, vai siten, että sitä sovelletaan myös maksunsaajan maksupalveluntarjoajaan, jos maksutoimeksianto on toteutettu maksupalvelunkäyttäjän antaman yksilöllisen tunnisteen mukaisesti, joka ei vastaa tämän saman käyttäjän ilmoittamaa maksunsaajan nimeä.

22 On muistettava, että direktiivin 2007/64 74 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”jos maksutoimeksianto toteutetaan yksilöllisen tunnisteen mukaisesti, maksutoimeksianto katsotaan toteutetuksi kyseisessä yksilöllisessä tunnisteessa määritetyn maksunsaajan osalta oikein”. Saman artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa täsmennetään, että ”jos maksupalvelunkäyttäjän antama yksilöllinen tunniste on virheellinen, maksupalveluntarjoaja ei ole 75 artiklan mukaisessa vastuussa maksutapahtuman jäämisestä toteutumatta tai sen virheellisestä toteuttamisesta”.

23 On siten huomattava, että siltä osin kuin unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilyt liittyvät lähinnä direktiivin 2007/64 74 artiklan 2 kohdan – joka koskee nimenomaan tilannetta, jossa maksupalvelunkäyttäjän antama yksilöllinen tunniste on virheellinen – tulkintaan, on riittävää tulkita tätä viimeksi mainittua säännöstä hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

24 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkinnassa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 2.9.2015, Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 16.11.2016, DHL Express (Austria), C-2/15, EU:C:2016:880, 19 kohta).

25 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että direktiivin 2007/64 74 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuodossa, jossa käytetään ainoastaan ilmaisua ”maksupalveluntarjoaja”, ei tehdä eroa eri maksupalveluntarjoajien välille. Tämän sanamuodon perusteella kyseisessä säännöksessä säädettyä vastuunrajoitusta sovelletaan siis kaikkiin tapahtumaan osallistuviin tarjoajiin eikä ainoastaan yhteen niistä.

26 Tämä sanamuodon mukainen tulkinta saa vahvistusta kyseisen säännöksen asiayhteydestä. Yhtäältä ”maksutapahtuma” on nimittäin määritelty direktiivin 2007/64 4 artiklan 5 alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan kyseisessä direktiivissä ”maksajan tai maksunsaajan käynnistämää toimenpidettä”, jossa on kyse varojen asettamisesta käytettäväksi, siirtämisestä tai nostamisesta maksajan ja maksunsaajan välisistä velvoitteista riippumatta. Tästä määritelmästä ilmenee siten, että maksutapahtuman käsitteellä tarkoitetaan maksajan ja maksunsaajan välistä toimenpidettä yhtenä kokonaisuutena eikä yksinomaan maksajan ja maksunsaajan suhteita omiin maksupalveluntarjoajiinsa.

27 Toisaalta direktiivin 2007/64 74 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa asetetaan ainoastaan ”maksajan maksupalveluntarjoajalle” velvollisuus ryhtyä kohtuullisiin toimiin maksutapahtumaan liittyvien varojen saamiseksi takaisin. Jos unionin lainsäätäjä olisi siis halunnut rajata käyttäjän antaman yksilöllisen tunnisteen mukaisesti toteutettujen maksujen osalta direktiivin 2007/64 74 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan vaikutukset ainoastaan maksajan maksupalveluntarjoajaan, se olisi tämän myös täsmentänyt tässä säännöksessä.

28 Lisäksi direktiivin 2007/64 tavoitteet vahvistavat sen 74 artiklan 2 kohdan tulkintaa sellaisena kuin se esitetään tämän tuomion 25 kohdassa. On nimittäin todettava, että yhtäältä direktiivin 2007/64 johdanto-osan 40 perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen direktiivin tarkoituksena on varmistaa täysin yhdennetty automaattinen maksutapahtumien käsittely, ja toisaalta sen johdanto-osan 43 perustelukappaleesta ilmenee, että direktiivillä pyritään maksujen tehostamiseen ja nopeuttamiseen. Nämä maksujen automaattisen käsittelyn ja nopeuden tavoitteet taataan paremmin tulkitsemalla kyseistä säännöstä niin, että siinä rajoitetaan sekä maksajan maksupalveluntarjoajan että maksunsaajan maksupalveluntarjoajan vastuuta, mikä vapauttaa siten kyseiset tarjoajat velvollisuudesta tarkistaa se, että maksupalvelunkäyttäjän antama yksilöllinen tunniste todellakin vastaa maksunsaajaksi nimettyä henkilöä.

29 Lisäksi on huomattava, että direktiivin 2007/64 johdanto-osan 48 perustelukappaleessa tosin täsmennetään, ettei jäsenvaltioita estetä säätämästä silloin, kun se on teknisesti mahdollista ilman manuaalista käsittelyä, ”maksajan” maksupalveluntarjoajaan kohdistuvasta huolellisuusvelvoitteesta. Kyseisessä perustelukappaleessa todetaan kuitenkin tekemättä eroa näiden kahden palveluntarjoajaryhmän välille, että maksupalveluntarjoajan vastuu olisi rajoitettava maksutapahtuman toteuttamiseen oikein maksupalvelunkäyttäjän maksutoimeksiannon mukaisesti.

30 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2007/64 74 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä säädettyä maksupalveluntarjoajan vastuun rajoitusta sovelletaan sekä maksajan maksupalveluntarjoajaan että maksunsaajan maksupalveluntarjoajaan silloin, kun maksutoimeksianto on toteutettu maksupalvelunkäyttäjän antaman yksilöllisen tunnisteen mukaisesti, joka ei vastaa tämän saman käyttäjän ilmoittamaa maksunsaajan nimeä.

## Oikeudenkäyntikulut

31 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**Maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2007/64/EY 74 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä säädettyä maksupalveluntarjoajan vastuun rajoitusta sovelletaan sekä maksajan maksupalveluntarjoajaan että maksunsaajan maksupalveluntarjoajaan silloin, kun maksutoimeksianto on toteutettu maksupalvelunkäyttäjän antaman yksilöllisen tunnisteen mukaisesti, joka ei vastaa tämän saman käyttäjän ilmoittamaa maksunsaajan nimeä.**

Allekirjoitukset